حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
دەفتەری سیاسی

Democratic Party of Iranian Kurdistan
Political Bureau

بەیاننامە:

بەبۆنەی شەستەمین ساڵوەگەڕی دامەزرانی کۆماری کوردستان

هاونیشتمانە بەڕێزەکان!

خەڵکی تێکۆشەری کوردستان!

دووی ڕێبەندانی ١٣٨٤ی هەتاوی ڕێکەوتی ٢٢ی ژانویەی ٢٠٠٦ی زایینی شەستەمین ساڵوەگەڕی دامەزرانی دەوڵەتی جومهووریی کوردستان لە شاری مەهابادی خوێناوییە. شەست ساڵ لەمەوبەر لە ڕۆژی ٢ی ڕێبەندانی ١٣٢٤ی هەتاویدا شاری مەهاباد شاهیدی دامەزرانی حکوومەتێکی نیشتمانیو نەتەوەیی لە مێژووی پڕکارەساتی خەڵکی کوردستاندا بوو کە ئەگەرچی تەنیا یازدە مانگ لە سەر پێی خۆی ڕاوەستا، بەڵام بوو بە چرای ڕووناککەرەوەی بەرپێی تێکۆشەرانی ڕێگای ڕزگاریی گەلی کورد لە هەموو بەشەکانی کوردستاندا. بەم بۆنە پیرۆزەوە بە ناوی کومیتەی ناوەندیو تێکڕای ئەندامانو لایەنگرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، دامەزرێنەرو میراتگری کۆماری کوردستان گەرمترین پیرۆزبایی پێشکێشی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستانو ئازادیخوازانی سەرانسەری ئێرانو هەموو ئۆگرانی ئازادیو دێموکراسیو دادپەروەری لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستو جیهاندا دەکەین.

دامەزرانی کۆماری کوردستان کە بە هەموو پێوانەیەك بە گرنگترین ڕووداوی مێژووی پڕ لە شانازیی خەباتی خەڵکی کوردستان تا کۆتاییەکانی سەدەی بیستەم دادەنرێ، بەرهەمی دەیان ساڵ قوربانیدانو نیشانەی تامەزرۆیی کۆمەڵانی گەلی کورد بۆ ئازادیو بەدەستەوەگرتنی چارەنووسو بەڵگەی وشیاریی ڕێبەرایەتیی نوێی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی کوردی ئێران بوو کە لە حیزبی دێموکراتی کوردستان بە پێشەوایەتیی قازی محەممەدی نەمردا خۆی دەدیتەوە. ئەوە هەڵسەنگاندنی وردو لێزانانەی پێشەوا قازی محەممەدو هاوڕێکانی بوو کە ڕێگای خۆش کرد بۆ ئەوەی بە کەڵکوەرگرتن لە هەلومەرجی دوای کۆتایی هاتنی شەڕی دووەمی جیهانی بتوانن لە بەشێکی هەرچەند بچووکی کوردستاندا ئاواتی لەمێژینەی کۆمەڵانی گەلی کورد وەدی بێننو یەکەمین حکوومەتی مۆدێڕنی کوردی دامەزرێنن.

ڕاستە کۆماری کوردستان لەجیّدا بۆ دابینکردنی مافە نەتەوایەتییەکانی گەلی کورد دامەزرابوو. بەڵام بە پێوانەکانی دنیای پێشکەوتووی ئەمڕۆش حکوومەتێکی مۆدێڕن بوو. ڕێبەرانی ئەو کۆمارەو لە سەرووی هەموویانەوە پێشەوای شەهید بە قووڵی لە ماناو پێداویستییەکانی کۆمەڵێکی مۆدێڕنو پێشکەوتوو تێگەیشتبوون. ئەگەر ئاوڕێك وەسەر مێژووی دووروودرێژی خەباتی خەڵکی کوردستان بدەینەوە چەندین نموونەی پڕ لە شانازی لە بەدەستەوەگرتنی دەسەڵات لە بەشە جۆراوجۆرەکانی کوردستانماندا دێنە بەرچاو، بەڵام کۆماری کوردستان یەکەمین دەسەڵاتی کوردییە کە بە کردەوە بۆ جێگیر کردنی دێموکراسیو دەسەڵاتی خەڵکیو دامەزراندنی دامودەزگاکانی کۆمەڵی مەدەنی هەنگاوی هەڵێناوەتەوە. بە شانازییەوە دەتوانین بڵێین ئەو دێموکراسییە کە لەو ماوە کورتەی تەمەنی دەوڵەتی جومهووریی کوردستاندا سەقامگیر ببوو هەتا ئەمڕۆش لە کەمتر کۆمەڵێکی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستدا نموونەی بەر چاو دەکەوێ.

کۆماری کوردستان حکوومەتێکی نەتەوەیی بوو، بەڵام ئاسۆی دیتنی لەوە بەرئاوەڵاتر بوو کە تەنیا بۆ دابینکردنی مافە نەتەوایەتی‌یەکانی گەلی کورد تێ‌بکۆشێ. ئەو کۆمارەو حیزبە رێبەرەکەی بەرنامەیان بۆ پێشخستنی کۆمەڵ لە بوارە جۆراوجۆرە ئابووری، کۆمەڵایەتی‌و فەرهەنگی‌یەکاندا هەبوو و باشتر کردنی ژیانی چین‌و توێژە هەژارو کەم‌داهاتەکانیان لە ریزی پێشەوەی ئامانجەکانیاندا دانابوو. کۆمار حکوومەتێکی ناوچەیی بوو. بەڵام هیچکاتێك هاوپێوەندی لەگەڵ گەلانی دیکەی ئێرانی لە بەر چاو ون نەبووو بە پێی توانا بۆ پتەوکردنی پێوەندیی برایەتی‌و هاوخەباتی لەگەڵ گەلانی دیکەی ئێران‌و هێزە نیشتمانپەرەوەرەکانیان لە هەوڵدا بوو. پێکهێنانی بەرەی یەکگرتوو لەگەڵ بەشێك لە هێزە سیاسی‌یەکانی ئەو سەردەمەی ئێران‌و بەتایبەتی پەیمانی دووقۆڵی لەگەڵ حکوومەتی نیشتمانیی ئازەربایجان بەڵگەی حاشاهەڵنەگری ئەم ئیددیعایەن. سەرەنجام کۆماری کوردستان حکوومەتی تەنیا بەشێك لە کوردستانی ئێران بوو. بەڵام هەم رێبەرایەتیی حیزبی دێموکرات‌و کۆمار ئەو حکوومەتەیان بە مڵکی هەموو نەتەوەی کورد لە ئێران‌و بەشەکانی دیکەی کوردستان دەزانی‌و هەم کۆمەڵانی گەلی کورد لە هەموو جێگایەکی کوردستان بە ئومێدەوە چاویان بڕیبووە ئەو کۆمارە ساوایە.

دەزانین کە بۆ رێڕەسمی دامەزرانی کۆماری کوردستان نوێنەرانێك لە کوردی پارچەکانی دیکەی کوردستانیش بانگهێشتن کرابوون‌و شاهیدی لەدایکبوونی یەکەمین حکوومەتی کۆماریی مێژووی نەتەوەکەیان بوون. بەڵام پێش دامەزرانی کۆماریش، ئەو پێشوازی‌یە گەرمەی لە هاتنی بارزانی‌یەکان‌و ئەفسەرانی ئازادیخوازی کوردی سوپای عێراق کرا، نوێنگەی ئەو گیانە نەتەوەیی‌یە بوو کە بە سەر بیرو لێکدانەوەی رێبەرایەتیی بزووتنەوەی کورد لەم بەشەی کوردستاندا زاڵ بوو. لە بەرامبەریشدا ئەو خزمەتە بێ‌دریغە کە کوردەکانی بەشەکانی دیکەی کوردستان لە هەموو بوارەکانی فێرکاری، فەرهەنگی‌و نیزامی‌دا بە کۆماری کوردستانیان کرد نیشانەی ئەوە بوو کە هەموویان ئەو حکوومەتە بە ئی خۆیان دەزانن‌و بە چاوی ئومێدەوە بۆ دوارۆژێکی زۆر گەشتر دەڕوانن. لەو نێوەدا ناکرێ بەتایبەتی ئیشارە بە نەخشێك نەکرێ کە تێکۆشەرانی بارزانی بە سەرۆکایەتیی سەرکردەی ناوداری کورد مەلا مستەفا بارزانی لە پاراستنی کۆماری کوردستان‌و دەسکەوتەکانی‌دا وەئەستۆیان گرتبوو. راستی‌یەکەی ئەوەیە کە بارزانی‌یەکان‌و ئەفسەرە ئازادیخوازەکانی کوردستانی عێراق کە نەخشێکی گرنگیان لە مەشق‌پێکردن‌و راهێنانی هێزی پێشمەرگەی کۆماردا گێڕا، رێك‌وپێکترین بەشی هێزی پێشمەرگەی کوردستان بوون‌و هەر لەو کاتەشدا ئەوەی لە توانایاندا بوو لە خزمەتی کۆماری کوردستانیاندا دانابوو. هەر بۆیەش بوو کە رێبەرایەتیی کۆمار گرنگترین مەئموورییەتەکانی پێ‌دەسپاردن‌و نەك بە هێزێکی یارمەتیدەر، بەڵکوو بە بەشێکی کاریگەر لە کادری پاراستنی حکوومەتی کوردستانی دەژماردن. لەخۆڕا نەبوو کە لە تەنیا چەند پلەی ژەنراڵی کە لە کۆماری کوردستاندا بەخشران یەکێکیان پێشکێشی مەلا مستەفای بارزانی کرا.

تەمەنی کۆماری کوردستان کورت، بەڵام پڕ لە دەسکەوت‌و شانازی بوو. گرنگترین دەسکەوتی کۆمار بێگومان هەر ئەوە بوو کە گەلی کورد لە بەشێکی نیشتمانەکەی‌دا چارەنووسی خۆی بەدەستەوە گرت‌و حکوومەتێکی گەلی‌و دێموکراتی دامەزراند. لەگەڵ ئەوەشدا هێندێ دەسکەوتی وەك پەرەپێدانی زمان‌و ئەدەب‌و فەرهەنگی کوردی، پێکهێنانی هێزێکی رێك‌وپێکی چەکدارو داهێنانی ناوی پیرۆزی پێشمەرگە، بەشدارکردنی ژنان لە ژیانی سیاسیی کۆمەڵی کوردەواری‌داو پێکهێنانی یەکیەتی‌یەکانی ژنان‌و لاوان‌و بەگشتی هەوڵی گەشەپێکردنی وشیاریی سیاسی لە کۆمەڵی کوردەواری‌دا لە خزمەتە بەرچاوەکانی حکوومەتی کوردستانن.

هاونیشتمانە بەڕێزەکان!

بەداخەوە تەنیا یازدە مانگ دوای ٢ی ڕێبەندانی ١٣٢٤ بە پیلانی هاوبەشی ئیمپریالیزمو کۆنەپەرستی کۆماری کوردستان رووخاو ئەرکی بەجێگەیاندنی ئەرکەکانی بۆ نەوەی دواتر بەجێهێشت. لە سەر هۆیەکانی رووخانی کۆماری کوردستان زۆر شت گوتراوەو نووسراوە. زۆرجار هەوڵ دراوە بەرپرسایەتیی تێکچوونی کۆمار بخرێتە ئەستۆی پشتیوانە دەرەکییەکەی کۆمار، واتە یەکیەتیی سۆڤیەتیی پێشوو. بەلاّم بە باوەڕی ئێمە ئەمە سادە کردنەوەی مەسەلەکەو دەرچوون لە ژێر باری بەرپرسایەتییە. لەگەڵ ئەوەی گومان ناکرێ کە هەم پشتیوانیی حکوومەتی سۆڤیەت لە حکوومەتی کوردستان، لە دامەزرانو بەرەوپێشچوونی کۆماردا کاریگەر بووەو هەم پشت تێکردنیو ساتو سەودا لەگەڵ دەوڵەتی ئەوکاتی ئێران لە سەر ئیمتیازی نەوتی شیمال شوێنی لە سەر رووخانی کۆماری کوردستان هەبووە، ئێمە پێمانوایە هەم دامەزرانی کۆمار بە پلەی یەکەم بەرهەمی ویستی ڕێبەرایەتیی بزووتنەوەی کورد بووەو هەم بەشی بنەڕەتیی بەرپرسایەتیی رووخانەکەی دەکەوێتە سەرشانی ڕێبەرایەتی کۆماری کوردستانو حیزبی دێموکراتی کوردستان. ڕەنگە بتوانین گرنگترین هۆیەکانی رووخانی کۆماری کوردستان لەمانەی خوارەوەدا کورت بکەینەوە:

نەبوونی هێزێکی کارامەو پۆشتەوپەرداخو بەتوانای چەکدار کە بتوانێ بەرامبەر بە پەلاماری سوپای ئێران راوەستێو پارێزگاری لە کۆمار بکا، نەبوونی بناخەیەکی پتەوی ئابووریو مالّی، قایم نەبوونی بەرەی نێوخۆییو بوونی هێندێك هێزو عەشیرەت کە تەنانەت لە دەورانی دەسەلاّتی کۆماریشدا پێوەندییان بە دەسەلاّتی مەرکەزییەوە هەبوو، بەرتەسکیی مەڵبەندی نفووزی حکوومەتی کوردستانو لەویش زیاتر ئامادەنەکرانی تەنانەت ئەو بەشەش کە لە ژێر کونترۆڵی کۆماردا بوو، رووخانی لە نەکاوو بێبەربەرەکانیی تەنیا هاوپەیمانی نێزیکی کۆمار، واتە حکوومەتی نیشتمانیی ئازەربایجان، بێتوانایی بەرەی یەکگرتووی هێزە سیاسییەکانی ئێرانو لە سەرووی هەموویانەوە حیزبی توودە کە هیچیان بۆ پشتیوانی لە دوو حکوومەتی ئازەربایجانو کوردستان لەدەست نەهاتو پاش هەمووی ئەمانەش متمانە بەخۆنەبوونی ڕێبەرایەتیی کۆمار. ئەگینا هەروەك ڕێبەری شەهید دوکتور قاسملوو لە کتێبی چل ساڵ خەباتدا باسی کردوە، بەربەرەکانیی چەند مانگەی بارزانییەکان نیشانی دا کە ئیمکانی خۆڕاگری هەبوو و دەسەلاّتی پاشایەتی ئەو دەسەلاّتە نەبوو کە بتوانێ بە ئاسانی ئەو بەرەنگارییە تێکبشکێنێ.

پێویستە بگوترێ کە ئەم لێکدانەوەیە بە هیچ جۆر بۆ بەکەم گرتنی نەخشی ڕێبەرانی کۆمار نیەو تەنیا بۆ ئەوەیە کە ڕێبوارانی ڕێگای کۆمارو پێش هەمووشیان حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ئەزموونی لێوەرگرنو لە دوارۆژدا زیاتر بە هێزی خۆیان پشتئەستوور بن.

بە هەرحاڵ کۆماری کوردستان رووخا. بەلاّم بە پێچەوانەی بۆچوونو ئارەزووی دوژمنانی ئازادی، لەگەڵ رووخانی کۆمار قەلاّی ورەو بیروباوەڕی ڕێبوارانی ڕێگای ئازادی نەڕووخا. ئەو ئامانجانە کە کۆماری کوردستانیان بۆ دامەزرابوو لە دڵی ڕێبوارانی ڕێگای کۆماردا بە زیندوویی مانەوەو لە هەموو بەشەکانی کوردستاندا خەباتیان بۆکراو خوێنیان بۆدرا. ئەوەی ئەمرۆ لە کوردستانی عێراقدا ڕێزو ئافەرینی هەموو ڕێبوارانی ڕێگای ئازادیو هەقو دادپەروەریی بۆ لای خۆی راکێشاوە، لە راستیدا تەواوکەری ئەرکە نیوەچڵماوەکانی کۆماری کوردستانە، ئامانجەکان هەر ئامانجەکانی کۆماری کوردستانن، دروشمەکان کەمو زۆر هەر دروشمەکانی ئەو کۆمارەنو تەنیا بە پێی هەلومەرجی سەردەم هێندێ ئاڵوگۆڕیان بەسەردا هاتوەو تەنانەت ئالاّکەش بە کەمێك دەسکارییەوە (لابردنی ئارمو دانانی خۆر) هەر ئەو ئالاّیەیە کە لە کۆماری کوردستاندا هەڵکرابوو.

خەباتگێڕانی ڕێگای ڕزگاری!

جێگای داخە کە شەست ساڵ پاش دامەزرانی کۆماری کوردستان ڕێژیمێك حکوومەت بە سەر مەڵبەندی دەسەلاّتی کۆمارو هەموو ئەو بەشەی کوردستانو سەرانسەری خاکی ئێراندا دەکا کە نەك هەر لە ڕێژیمی پاشایەتیی دەورانی کۆمار گەلیترو

ئینسانی‌ترو پێشکەوتووتر نیە، بەڵکوو بە چەندین پلە لەدواترەو تەنانەت لەگەڵ گیانی ئەم سەردەمە بێگانەیە. لە بەرامبەر ئەوەدا جێگای شانازی‌یە کە خەڵکی کوردستانی ئێرانو حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران زۆر زیاتر لە سەردەمی کۆماری کوردستان تامەزرۆی گەیشتن بە ئامانجەکانی کۆمارنو ئامادەن لەو ڕێگایەدا هەموو چەشنە فیداکاری‌یەك بنوێنن. هەر لەو کاتەدا ئەوان لەگەڵ پێشکەوتنەکانی کۆمەڵگا بەرەوپێش چوون، بە گیانی سەردەم ئاشنانو بەشێکن لە هەوڵو تەقەلای مرۆڤایەتیی پێشکەوتوو بۆ سەقامگیرکردنی ئاشتی، ئازادی، دێموکراسیو مافی مرۆڤو دادپەروەریی کۆمەڵایەتیی.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە ڕێبازی دامەزرێنەرانی حیزبو کۆمارو لە سەرووی هەموویانەوە پێشەوا قازی محەممەد وەفادارە. هەوڵی سەقامگیرکردنی دێموکراسیو بەدەستهێنانی مافی نەتەوایەتی وەك دوو کۆڵەکەی بنەڕەتیی ئامانجەکانی کۆمار ئەمڕۆ لە هەموو کاتێك زیاتر بۆ حیزبی دێموکراتو لەویش بەولاوەتر بۆ خەڵکی کوردستان ئامانجن، هەروەك سەردەمی کۆمار حیزبەکەمان لە هەوڵی خەباتی هاوبەشو پێوەندیی دۆستانە لەگەڵ هێزە سیاسی‌یەکانی سەرانسەری ئێران دایەو بەتایبەتی بایەخێکی زیاتر بۆ هاوپێوەندی لەگەڵ ئەو هێزانە دادەنێ کە نوێنەرایەتیی گەلانی زۆرلێکراوی ئێران دەکەن. حیزبەکەمان خۆی بەرامبەر بە پتەوکردنی بەرەی نێوخۆییو دروستکردنی پردی پێوەندیو هاوکاری لەگەڵ هێزە سیاسی‌یەکانی مەیدانی تێکۆشانی ڕزگاریخوازانەی کوردی ئێران بە بەرعۆدە دەزانێو لە پێوەندی لەگەڵ بەشەکانی دیکەی کوردستانیشدا حیزبی دێموکرات شانازی دەکا کە پێوەندی‌یەکی باشی لەگەڵ هێزە سیاسی‌یەکانی بەشداری بزووتنەوەی کورد لە هەموو پارچەکانی کوردستاندا هەیەو قەتیش نەی‌شاردۆتەوە کە کوردی ئێرانو کوردستانی ئێران بە بەشێك لە کوردو کوردستان دەزانێو هەموو کاتێکیش ئامادە بووەو ئامادەیە بۆ خزمەت بە پێشکەوتنی بزووتنەوەی کورد لە هەر بەشێکی کوردستاندا هەر هاوکاری‌یەك لە دەستی بێ پێشکێشی بکاو هەر فیداکاری‌یەك لەسەری پێویست بێ دریغیی لێ نەکا. لە بۆنەیساڵوەگەڕی دامەزرانی کۆماری کوردستاندا لەگەڵ گیانی پاکی ڕێبەرانی کۆماری کوردستانو هەموو شەهیدانی حیزب بەتایبەتی سەروەرانی شەهید قازیو قاسملوو و شەرەفکەندیو هەروەها لەگەڵ کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان پەیمان نوێ دەکەینەوە کە تا سەرکەوتنی یەکجاریو تا وەدیهێنانی ئاواتەکانی کۆماری کوردستان ئالای خەبات هەڵنەپەسێرینو لەو پێناوەدا لە هیچ هەوڵو خەباتو فیداکاری‌یەك دریغی نەکەین.

سلاو لە یادی دامەزرانی کۆماری کوردستان

سلاو لە گیانی پاکی دامەزرێنەرانی کۆمارو لەسەرووی هەموویانەوە پێشەوا قازی محەممەد

بەرقەرار بن ئاواتە پیرۆزەکانی کۆماری کوردستان

بڕووخێ دیکتاتۆریو کۆنەپەرستی

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

کومیتەی ناوەندی

٢ی ڕێبەندانی ١٣٨٤ی هەتاوی